

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2415

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en van Financiën over *de weigering van een stichting om openheid van zaken te geven over de financiële afwikkeling van de stichting en het vermogen dat mede bestaat uit giften van derden* (ingezonden 15 april 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Struycken** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Staatssecretaris van Financiën (ontvangen 11 juni 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2181

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat de Stichting Kanjer Wens weigert openheid van zaken te geven over de financiële afwikkeling van de stichting?¹ Kunt u zich voorstellen dat veel mensen willen weten wat er met hun donaties is gebeurd?

Antwoord 1

Het kabinet meent dat een transparante, efficiënte, effectieve en controleerbare filantropische sector bijdraagt aan het creëren en behouden van vertrouwen van donateurs. Het kabinet kan zich daarom goed voorstellen dat donateurs ook inzicht willen hebben in de gang van zaken omtrent de financiële afwikkeling en vereffening van een ontbonden stichting. Het regelgevend kader voor transparantie in de filantropische sector bestaat uit formele wetgeving (zoals de ANBI-regelgeving en het verenigingen- en stichtingenrecht in het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW), waarop hieronder nader wordt ingegaan) en zelfregulering vanuit de filantropische sector zelf (zoals het toezicht van het CBF (Centraal Bureau Fondsenwerving, Toezicht op goeddoen)).

Vraag 2

Klopt het dat een stichting na het intrekken van de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling) door de Belastingdienst geen openheid hoeft te geven over de financiële afwikkeling van de stichting en de vereffening van het aanwezige vermogen, waaronder giften van derden? Kortom, mag dit zomaar wat deze stichting hier doet?

¹ Omroep Flevoland, 14 april 2025, Geen verantwoording, geen antwoorden: de stille verdwijning van Stichting Kanjer Wens (<https://www.omroepflevoland.nl/nieuws/423178/geen-verantwoording-geen-antwoorden-de-stille-verdwijning-van-stichting-kanjer-wens>).

Antwoord 2

In algemene zin kan worden opgemerkt dat een instelling (voormalig ANBI) verplicht is een aantal gegevens aan de Belastingdienst te verstrekken als de ANBI-status van die instelling is beëindigd en de waarde van het ANBI-vermogen op dat moment niet lager dan € 25.000 is.² Die gegevens zijn:

1. de hoogte van het ANBI-vermogen van de instelling op het moment dat de ANBI-status beëindigd werd;
2. het verloop van het ANBI-vermogen vanaf het moment dat de ANBI-status beëindigd is;
3. het bedrag dat de instelling heeft uitgegeven aan de ANBI-doelstellingen;
4. het bedrag dat de instelling besteed heeft aan beheerkosten; en
5. de hoogte van de gedane schenkingen en de ontvangers daarvan.

De voormalige ANBI dient daartoe jaarlijks het formulier *Opgaaf Vermogen en schenkingen Voormalige algemeen nut beogende instellingen (ANBI's)*³ in te vullen en aan de Belastingdienst te verstrekken. Deze verplichting geldt voor ieder jaar dat het ANBI-vermogen € 25.000 of meer bedraagt. Het jaar dat het ANBI-vermogen onder de € 25.000 uitkomt, is het laatste jaar waarin het formulier dient te worden ingevuld en verstrekt. Indien de gegevens en inlichtingen niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig zijn verstrekt, wordt dit aangemerkt als overtreding waarvoor onder omstandigheden een bestuurlijke boete kan worden opgelegd.⁴

Vraag 3

Wat is uw reactie op de opmerkingen van verschillende hoogleraren en deskundigen dat inzicht in de financiële afwikkeling en vereffening lastig is af te dwingen doordat wetgeving hieromtrent te beperkt is?

Antwoord 3

Naast de in het vorige antwoord genoemde verplichting voor bepaalde voormalige ANBI's tot het verstrekken van gegevens aan de Belastingdienst, wijst het kabinet op de bestaande regelgeving in het BW op basis waarvan inzicht in de financiële afwikkeling en/of vereffening van een ontbonden stichting kan worden verkregen. Een stichting kan worden ontbonden door middel van een ontbindingsbesluit van het bestuur van die stichting. Indien er in dat geval nog baten (te verwachten) zijn, wordt een vereffenaar aangesteld en treedt een formele vereffeningfase in. Door een vereffenaar worden de lopende verplichtingen afgehandeld. De wet stelt formele eisen aan de vereffening, zoals de inschrijving van de vereffenaar in het handelsregister.⁵ De vereffenaar is bovendien verplicht om rekening en verantwoording en het plan van verdeling neer te leggen bij het handelsregister, en in elk geval ten kantore van de stichting (of een andere plaats), waar de stukken dan twee maanden voor een ieder ter inzage moeten liggen. De vereffenaar moet in een nieuwsblad bekendmaken waar en tot wanneer zij ter inzage liggen.⁶ Een vereffenaar die zich niet aan de wettelijke bepalingen houdt, kan daarvoor aansprakelijk worden gehouden.⁷ Pas na afronding van de vereffening houdt de stichting op te bestaan. Zolang een stichting nog bestaat kan het Openbaar Ministerie bij ernstige twijfel of de wet of de statuten te goeder trouw worden nageleefd, inlichtingen verzoeken aan het bestuur van een stichting.⁸ Mocht tijdens de vereffening blijken dat de schulden de baten overtreffen, dan is de vereffenaar verplicht om een faillissement aan te vragen.⁹

De wet voorziet ook in de mogelijkheid van een «snelle» ontbinding, kort gezegd een ontbinding zonder formele vereffeningfase, indien baten op het

² Artikel 75 lid 1 Successiewet 1956 en artikel 10e Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956.

³ <https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/opg-vermog-schenk-anbi-ib0741z41fol.pdf>

⁴ Artikel 75 lid 2 Successiewet 1956 en artikel 10e lid 7 Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956.

⁵ Artikel 2:23, vierde lid, BW.

⁶ Artikel 2:23b, vierde lid, BW.

⁷ Vgl. artikel 2:23a, eerste lid, BW waaruit volgt dat een vereffenaar dezelfde bevoegdheden, plichten en aansprakelijkheid heeft als een bestuurder.

⁸ Artikel 2:297 BW.

⁹ Artikel 2:23a, vierde lid, BW

tijdstip van de ontbinding ontbreken en er niets meer valt te vereffenen.¹⁰ Deze ontbindingsvorm wordt ook wel «turboliquidatie» genoemd. De huidige tijdelijke wet transparantie turboliquidatie voorziet in de verplichting van het bestuur om binnen 2 weken na de ontbinding een aantal stukken bij het handelsregister te deponeren waarin financiële verantwoording wordt afgelegd over de ontbinding en de eventuele voorafgaande feitelijke vereffening (die stukken worden 7 jaar bewaard).¹¹ Als de stukken niet zijn gedeponeerd kan een rechtbank op verzoek van het Openbaar Ministerie een bestuursverbod opleggen aan de (voormalig) bestuurders.¹²

Dus zowel in het geval van vereffening als in het geval van een turboliquidatie van een stichting bevat de wet verplichtingen om voornoemde informatie te laten registeren bij het handelsregister, zodat aldaar inzage in de financiële afwikkeling en/of vereffening door geïnteresseerden, zoals donateurs, mogelijk is. Dus zowel in het geval van vereffening als in het geval van een turboliquidatie van een stichting is het voor donateurs mogelijk om via het handelsregister inzage te krijgen in de financiële afwikkeling en/of vereffening. Het gaat hierbij overigens om transparantie van de eindafwikkeling van de stichting en niet om de besteding van giften voordien.

Verder wordt erop gewezen dat stichtingen een administratie moeten voeren waaruit hun rechten en verplichtingen kenbaar zijn.¹³ Het niet-naleven van deze administratieplicht is een economisch delict.¹⁴ Het betreft een overtreding op grond van artikel 2, vierde lid, van de Wet op de economische delicten (WED).

Ook kan in algemene zin worden opgemerkt dat in het geval een donateur vermoedt dat er fraude is gepleegd met zijn of haar donatie, hij of zij een beroep kan doen op vernietiging van de donatie. Volgens het Burgerlijk Wetboek kan een overeenkomst, zoals een schenking, worden vernietigd als deze tot stand is gekomen onder invloed van bijvoorbeeld dwaling¹⁵, bedrog¹⁶ of misbruik van omstandigheden¹⁷. Als een donateur in een dergelijk geval een beroep wil doen op de vernietiging van de schenking, maar niet beschikt over gegevens die van belang zijn voor het ophelderen van de feiten, kan hij of zij vragen om inzage in deze gegevens bij de stichting waaraan hij of zij de donatie heeft gedaan. Zo kan een donateur beoordelen of het instellen van een vordering tot vernietiging van de schenking zinvol is en zijn of haar vordering met concrete feiten onderbouwen.¹⁸ Als de stichting niet aan het informatieverzoek wil meewerken, kan een donateur de rechter verzoeken om inzage.¹⁹ Voor toewijzing van een vordering tot inzage dient aan bepaalde voorwaarden te zijn voldaan. Zo moet de donateur voldoende belang hebben bij het verzoek tot inzage en het verzoek voldoende nauwkeurig afbakenen tot de gegevens die de donateur nodig heeft om zijn rechtspositie ten aanzien van de vernietiging van de schenking te beoordelen.²⁰ Voor een beroep op misbruik van omstandigheden ter vernietiging van de schenkingsovereenkomst geldt bovendien dat als de schenker feiten stelt waaruit volgt dat de schenking door misbruik van omstandigheden tot stand is gekomen, de bewijslast van het tegendeel op de ontvanger van de gift rust, tenzij van de schenking een notariële akte is opgemaakt of deze verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou zijn.²¹ In het geval een dergelijk beroep op vernietiging van de donatie succesvol is, kan bijvoorbeeld de rechtbank worden verzocht om heropening van de ontbinding van de stichting.²²

¹⁰ Artikel 2:19, vierde lid, BW

¹¹ Artikel 2:19b BW.

¹² Artikel 2:19c BW.

¹³ Artikel 2:10 BW.

¹⁴ Artikel 1, eerste lid, onderdeel 4°, van de WED in samenhang met artikel 2:10, eerste lid, BW.

¹⁵ Artikel 6:228 BW.

¹⁶ Artikel 3:44, eerste lid, BW.

¹⁷ Artikel 3:44, eerste en vierde lid, BW.

¹⁸ Artikel 194, eerste lid, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv).

¹⁹ Artikel 195, eerste lid, Rv.

²⁰ Artikel 194, eerste lid, Rv.

²¹ Artikel 7:176 BW.

²² Artikel 2:23c, eerste lid, BW.

Tot slot wijs ik erop dat een donateur bij vermoedens van fraude aangifte kan doen van bijvoorbeeld oplichting.²³ Is sprake van een misdrijf jegens de schenkers of diens naaste betrekkingen, dan kan bovendien ook om die reden de schenking worden vernietigd.²⁴

Vraag 4 en 5

Deelt u de opvatting dat het wenselijk zou zijn om ook voor stichtingen die geliquideerd worden en/of waarvan de ANBI-status is ingetrokken, een verplichting tot financiële transparantie vast te leggen, ook omdat het voor het vertrouwen in goede doelen van belang is dat die transparantie er ook is na vereffening en om eventuele misstanden te voorkomen?

Bent u bereid te bezien of en zo ja welke wetten en regels aangepast zouden moeten worden, zodanig dat deze verplichting er wel is en donateurs inzicht krijgen in wat er is gebeurd met hun donaties?

Antwoord 4 en 5

Voor wat betreft voormalige ANBI's is wettelijk voorzien in een verplichting om aan de Belastingdienst een aantal gegevens te verstrekken, zodat de Belastingdienst er toezicht op kan houden dat de financiële afwikkeling op de juiste wijze gebeurt (zoals aangegeven in de beantwoording van vraag 2). Voor wat betreft de verplichting tot registratie van informatie in het handelsregister bij financiële afwikkeling en/of vereffening van een stichting wordt verwezen naar het antwoord op vraag 3 en kunnen zij nagaan wat er met het vermogen is gebeurd. Hiermee wordt dus reeds in de in de vraag genoemde verplichting voorzien.

²³ Vgl. artikel 326 Wetboek van Strafrecht.

²⁴ Artikel 7:184 BW.